

PRILOZI ZA POVIJEST BRODA I OKOLICE

PRILOZI ZA POVIJEST BRODA I OKOLICE

Knjiga 6

Nakladnik:

HRVATSKI INSTITUT ZA POVIJEST
– Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje

Za nakladnika:

Marija Karbić

Urednički savjet:

Marija Karbić, Stanko Andrić, Suzana Leček
Robert Skenderović, Marijan Šabić, Milan Vrbanus

Recenzenti:

Ivica Miškulin
Domagoj Tomas
Suzana Leček
Mario Jareb
Danko Šourek

Prijevod sažetaka:

Mica Orban Kljajić

Lektura:

Slavko Sušilović

Grafička priprema:

Domagoj Maratović

Likovna oprema:

Krešendo, Osijek

Tisak:

Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb

Naklada: 300

ISBN: 978-953-6659-77-7 (cjelina)

ISBN: 978-953-8102-49-3 (knj. 6)

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek pod brojem 150908042.

Tisak dovršen u siječnju 2024. godine.

*Izdavanje ove knjige financijski je pomoglo
Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.*

PRILOZI ZA POVIJEST BRODA I OKOLICE

Knjiga 6

UREDIO:
Ivan Milec

Slavonski Brod, 2023.

SADRŽAJ

Uvodna riječ	7
Gabrijela ODOBAŠIĆ Prilog proučavanju baroknog sakralnog inventara kapele sv. Ane u brodskoj tvrđavi	9
Ivan STIPIĆ Brodski novinar Tomislav Mesić – prilog biografiji	45
Mato ARTUKOVIĆ Pabirci za povijest Sibinjskih žrtava	93
Josip JAGODAR / Zvonimir MILOŠEVIĆ Korespondencija Ivana Šalića s obitelji 1945.-1949. (Pisma i dopisnice iz KPD Stara Gradiška I.)	137
Josip JAGODAR „Kobašani rade kao da će mir vječno potrajati“ - život u Slavonskom Kobašu neposredno prije i u vrijeme Domovinskog rata (1990.–1995.)	175

UVODNA RIJEČ

Prvi svezak *Priloga za povijest Broda i okolice*, povremenika u izdanju Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest, objavljen je sada već relativno daleke 2013. godine. Urednica prvog broja Marija Karbić tada je u svojoj uvodnoj riječi navela da je cilj stvoriti „prostor za objavljivanje radova u kojima se na znanstveno relevantan način progovara o povijesti Slavenskog Broda i njegove okolice“. Činjenica da se pred nama nalazi šesti svezak jasno pokazuje da se u inicijalnoj namjeri u velikoj mjeri uspjelo. U ovom svesku objavljeno je ukupno pet različitih priloga od jednako toliko autora. Da interes za istraživanje povijesti Broda i njegove okolice i dalje postoji unutar stručnih i znanstvenih krugova pokazuje i to što su ovim sveskom *Priloga* otvorena vrata za četiri nova suradnika, koji u njima prvi put objavljuju. U svesku su objavljena tri izvorna znanstvena rada, jedan pregledni rad te jedna kritička obrada izvora. Historiografski radovi u potpunosti su posvećeni 20. stoljeću, dok se rad iz povijesti umjetnosti vremenski bavi dužim razdobljem od izgradnje tvrđavske kapelice u 18. stoljeću do danas.

Upravo rad kustosice Muzeja Slavonije Gabrijele Odobašić o izgradnji i opremanju kapele sv. Ane u brodskoj tvrđavi mogao bi biti posebno zanimljiv brodskoj publici. Autorica je u radu donijela nove spoznaje o vremenu izgradnje, opremanju kapele, nedoumicama oko titulara (sv. Ana – Blažena Djevica Marija Pomoćnica), ali i kasnijoj sudbini baroknog inventara koji je, nakon oštećenja kapele u savezničkom bombardiranju i poslijeratnog rušenja, dijelom sačuvan u brodskom franjevačkom samostanu.

Iako danas prilično nepoznat u lokalnoj sredini, Tomislav Mesić u velikoj mjeri obilježio brodsko novinarstvo u međuratnom razdoblju, a njegova kasnija djelatnost među hrvatskom emigracijom u Sjevernoj Americi važna je za nacionalnu povijest. Člankom Ivana Stipića njegova je biografija samo dotaknuta, dok je puno više pitanja otvoreno nego zatvoreno, no rad će svakako biti početna točka za sva buduća istraživanja ove važne osobe hrvatskog 20. stoljeća.

Događaj poznat kao *Sibirjske žrtve* važan je kako za lokalnu, tako i za nacionalnu povijest. Iako se može steći dojam kako se o događajima iz veljače 1935. godine zna gotovo sve, rad Mate Artukovića, autora koji se mnogo go-

dina bavi ovom tematikom, pokazao je da to nije tako. Autor je svojim prilogom popunio neke praznine i nedoumice, ali i za daljnja istraživanja otvorio zanimljiva pitanja, poput odnosa strane javnosti prema ovim događajima, kao i stava vodstva HSS-a prema najistaknutijem akteru Mihovilu Praskiću.

Kritička objava arhivske građe jedna je od temeljnih zadaća historiografije, a u ovom svesku *Priloga* autori Josip Jagodar i Zvonimir Milošević donose nam kritičku obradu dijela privatne korespondencije Ivana Šalića, tajnika Alojzija Stepinca, rođenog u Bebrini kod Slavanskog Broda. Iako je većina njegovih pisama upućenih obitelji privatne naravi, istraživačima hrvatske suvremene povijesti posebno bi zanimljivo moglo biti prvo objavljeno pismo. U do sada nepoznatom pismu datiranom 22. lipnja 1945. godine Šalić obavještava svoju obitelj o prilikama u Zagrebu neposredno po ulasku partizanske vojske u grad, ali i donosi zanimljive podatke o Alojziju Stepincu te općenito prilikama svećenstva u prvim mjesecima nove komunističke vlasti.

U posljednjem radu na mikroprimjeru Slavanskog Kobaša autor Josip Jagodar rekonstruirao je događaje neposredno prije i tijekom Domovinskog rata, analizirajući ne samo političku i vojnu, nego i društvenu, kulturnu i sportsku aktivnost stanovnika malog pograničnog sela broskog Posavlja.

Zaključno želim naglasiti kako mi je bilo izrazito zadovoljstvo, ali i profesionalni izazov, biti urednik sada već afirmiranog povremenika. Ovim putem još jednom zahvaljujem svim autorima, kao i ostalim suradnicima koji su pomogli da *Prilozi* budu bolji. Nadam se da smo i šestim sveskom pred brodsku i drugu zainteresiranu publiku donijeli kvalitetan historiografski sadržaj.

Ivan Milec